

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012. Ovaj prevod je realizovan uz podršku Trast fonda za ljudska prava Saveta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud. Ako su Vam potrebne dodatne informacije, pogledajte detaljnu naznaku o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Evropski sud za ljudska prava

Sažetak iz sudske prakse br. 150

Mart 2012.

Konstantin Markin protiv Rusije [GC] - 30078/06

Presuda od 22. marta 2012. [GC]

Član 14.

Diskriminacija

Razlika u postupanju prema muškarcima i ženama, pripadnicima vojske, u pogledu prava na roditeljsko odsustvo: *povreda Konvencije*

Činjenice – Prema ruskom zakonodavstvu, očevi i majke koji su civilna lica imaju pravo na trogodišnje roditeljsko odsustvo radi staranja o maloletnoj deci, kao i na mesečna primanja u vidu određenog dela plate u tom periodu. To pravo je izričito prošireno i na žensko vojno osoblje, ali takva proširujuća odredba nije doneta u odnosu na muško vojno osoblje. Podnosilac predstavke, razvedeni radista u oružanim snagama, podneo je zahtev da mu se odobri trogodišnje roditeljsko odsustvo da bi mogao da se stara o troje dece rođene u braku, ali mu je zahtev odbijen uz obrazloženje da za to ne postoji osnov u unutrašnjem pravu. Posle toga su mu pretpostavljeni, s obzirom na njegove teške životne okolnosti, odobrili gotovo dvogodišnje roditeljsko odsustvo i finansijsku pomoć. On je ipak uložio žalbu Ustavnom sudu navodeći da je zakon o kome je reč u neskladu sa ustavnim jemstvom ravnopravnosti. Odbacujući tu njegovu žalbu, Ustavni sud je stao na stanovište da je zabrana vojnom osoblju da uzmu roditeljsko odsustvo zasnovana na posebnom pravnom statusu vojske i potrebi da se izbegne situacija u kojoj bi veliki broj pripadnika vojske bio u nemogućnosti da obavlja svoju dužnost. Ustavni sud je primetio da profesionalno vojno osoblje dobrovoljno preuzima obaveze u vezi sa svojim vojnim statusom i da pripadnik vojske ima pravo na

prevremeno napuštanje službe ukoliko odluči da se lično stara o deci. Pravo pripadnicama vojske da uzmu roditeljsko odsustvo daje se na izuzetnoj osnovi i pritom se uzima u obzir ograničeno učešće žena u vojsci, kao i posebna društvena uloga žene koja je usko povezana s materinstvom.

U presudi od 7. oktobra 2010. (vidi sažetak br. 134), veće Evropskog suda je sa šest glasova prema jednome zaključilo da se u tom slučaju radilo o kršenju člana 14. u vezi sa članom 8. Konvencije.

Pravo – Član 14. u vezi sa članom 8. Konvencije: Roditeljsko odsustvo i roditeljski dodaci spadaju u domen člana 8. Konvencije, budući da oni unapređuju porodični život i nužno se odražavaju na način na koji je taj život organizovan. Stoga se u ovom slučaju može primeniti član 14. Konvencije (u vezi sa članom 8). Muškarci su u analognoj situaciji sa ženama kada je reč o roditeljskom odsustvu (za razliku od porodijskog odsustva), kao i kada je reč o finansijskoj naknadi koja se daje za vreme roditeljskog odsustva. Samim tim, kao pripadnik profesionalnog vojnog osoblja podnosilac predstavke je bio u situaciji analognoj onoj u kojoj se nalaze žene koje su pripadnice vojnog osoblja. Zato je Sud trebalo da utvrdi da li je razlika u postupanju prema muškarcima i ženama koji su profesionalni pripadnici vojnog osoblja u odnosu na poštovanje prava na roditeljsko odsustvo bila objektivno opravdana i razumna.

S tim u vezi, Sud je primetio da unapređenje rodne ravnopravnosti danas predstavlja jedan od najvažnijih ciljeva u zemljama-članicama Saveta Evrope, kao i da bi trebalo izneti veoma ubedljive razloge da bi se opravdala razlika u postupanju zasnovana na polu i da bi se takva razlika u postupanju mogla smatrati primerenom Konvenciji. To pre svega znači da nije dovoljno samo pozivanje na tradiciju, opšte pretpostavke ili preovlađujuće socijalne stavove u određenoj zemlji.

Sud nije prihvatio da opravdanje za razliku u postupanju u slučaju ovog podnosioca predstavke može, kako je iznela Država, da se nađe u posebnoj ulozi koju žene imaju u podizanju dece. Savremena evropska društva učinila su korak napred ka ravnopravnijoj raspodeli odgovornosti između muškaraca i žena za podizanje dece i uloga koju muškarci imaju u pogledu brige o deci i staranja za decu stekla je značajno priznanje. U većini evropskih zemalja, uključujući Rusiju, sada je dozvoljeno i muškarcima i ženama civilima da uzmu roditeljsko odsustvo, a znatan broj zemalja proširio je to pravo i na profesionalne vojnike, pripadnike oba pola. Razlika u postupanju u slučaju ovog podnosioca predstavke ne može se protumačiti kao pozitivna diskriminacija u korist žena, budući da ona očigledno nije preduzeta radi ispravljanja nepovoljnog položaja žena u društvu. Umesto toga, ovakva razlika u postupanju u suštini podstiče i ukorenjuje rodne stereotipe i nanosi štetu kako profesionalnoj karijeri žena, tako i porodičnom životu muškaraca. Ukratko rečeno, pozivanje na tradicionalnu podelu uloga u društvu ne može opravdati isključenje muškaraca, što obuhvata i profesionalne vojnike, iz redova onih koji imaju pravo na roditeljsko odsustvo.

Za Sud nije bio dovoljno ubedljiv ni argument Države ba di proširenje roditeljskog odsustva na muškarce koji su profesionalni pripadnici oružanih snaga imalo negativan efekat na borbenu moć i operativnu sposobnost oružanih snaga. Ruske vlasti nisu sprovele nijednu stručnu studiju niti su istraživale tu oblast kako bi procenile broj muškaraca, profesionalnih pripadnika oružanih snaga koji bi bili voljni ili koji bi mogli da uzmu trogodišnje roditeljsko odsustvo, da bi onda na osnovu tog podatka procenile kako bi to moglo uticati na operativnu efikasnost. Statistički podaci koje je Država predočila nisu u dovoljnoj meri ubedljivi. Sama činjenica da su svi muškarci, profesionalni pripadnici oružanih snaga u životnom dobu kada mogu da podižu decu nije po sebi dovoljna da opravda razliku u postupanju između žena i muškaraca koji su profesionalno angažovani u oružanim snagama. Ipak, Sud prihvata da, s obzirom na važnost koju vojska ima za očuvanje nacionalne bezbednosti, izvesna ograničenja u pogledu prava na roditeljsko odsustvo mogu biti opravdana, pod uslovom da nisu diskriminatorna. Tako bi, na primer, pripadnici oružanih snaga, i muškarci i žene, mogli biti isključeni iz redova onih kojima je dopušteno korišćenje roditeljskog odsustva ukoliko zbog svog položaja u vojnoj hijerarhiji ili retkih tehničkih kvalifikacija, ili angažovanja u nekim aktivnim vojnim operacijama ne bi bilo moguće da im se lako nađe zamena. Međutim, u Rusiji se to isključenje iz reda onih kojima je dopušten odlazak na roditeljsko odsustvo automatski primenjuje na sve muškarce koji su profesionalni pripadnici oružanih snaga, bez obzira na to kakav položaj u vojsci zauzimaju, postoji li odgovarajuća zamena za njih i kakva je njihova životna situacija. Po mišljenju Suda, takvo opšte i automatsko ograničenje koje se primenjuje na jednu grupu ljudi na osnovu njihovog pola nadilazi prihvatljivu granicu unutrašnjeg polja slobodne procene jedne države.

Podnosilac predstavke je radista i samim tim bi ga na njegovom radnom mestu lako mogao zameniti neki kolega ili koleginica. Indikativno je da su slične poslove u njegovoj jedinici često obavljale žene, pripadnice oružanih snaga, a one, za razliku od njega, imaju bezuslovno pravo na trogodišnje roditeljsko odsustvo. To znači da je podnosilac predstavke bio podvrgnut diskriminaciji na osnovu pola, bez ikakvog razumnog ili objektivnog opravdanja. S obzirom na suštinski značaj zabrane diskriminacije po osnovu pola, sama činjenica da je on potpisao ugovor s vojskom nikako ne predstavlja njegovo odricanje od prava na zaštitu od diskriminacije.

Zaključak: kršenje prava po Konvenciji (odluka doneta većinom od šesnaest glasova prema jednome).

Član 34. Konvencije: Podnosilac predstavke je u pritužbi naveo da je, dok se čekalo na odluku o njegovoj predstavi pred Evropskim sudom, u njegovu kuću nepozvan došao tužilac koji je tražio informacije o predmetu ovog podnosioca predstavke. Sud primećuje da, načelno gledano, nije primereno da vlast tužene države stupa u neposredni kontakt s podnosiocem predstavke u vezi sa obraćanjem ovom sudu. Međutim, u datom slučaju, nema dokaz da je tužiočeva poseta domu podnosioca predstavke u cilju pribavljanja najnovijih informacija o porodičnoj

situaciji bila organizovana kako bi se podnosilac predstavke podstakao da povuče ili preinači svoju predstavku, ili da je poseta imala takvo dejstvo. S tog razloga, ne može se smatrati da je vlast osujetila podnosioca predstavke u njegovom ostvarivanju prava na podnošenje pojedinačne predstavke.

Zaključak: nije bilo kršenja člana 34. Konvencije (odluka doneta većinom od četrnaest glasova prema tri).

Član 41: Podnosiocu predstavke dosuđen je iznos od 3.000 evra na ime nematerijalne štete.

Obaveštenja o praksi Suda dostupna su na sledećem linku: [Case-Law Information Notes](#)

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012.

Engleski i francuski predstavljaju službene jezike Evropskog suda za ljudska prava. Ovaj prevod je realizovan uz podršku Trast fonda za ljudska prava Saveta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud, niti Sud preuzima bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. Može se preuzeti iz baze podataka sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud prosledio. Može se objavljivati u nekomercijalne svrhe pod uslovom da se navede ceo naslov predmeta, zajedno sa navedenom naznakom o autorskim pravima i uz pominjanje Trast fonda za ljudska prava. Molimo Vas da kontaktirate publishing@echr.coe.int ukoliko nameravate da koristite bilo koji deo ovog prevoda u komercijalne svrhe.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int